

Sukututkijalle uutta aineistoa Pohjois-

LEA TAJAKKA

MIELIKUVAT sukututkimuksesta ovat vaihtuneet perinteisten paperisten lähteiden ja mikrofilmi- en rapinasta innostaviin, nopeasti tavoitettaviin digiympäristöihin ja vaivattomuuteen. Tutkimusta ohjaava ajattelu, lähteiden lukutaito, aineistojen hahmottaminen ja hajulla olo arkiston tiedoista eivät ole kadonneet, vaan sukututkija joutuu näkemään vaivaa ja innoittumaan asiastaan yhä uudelleen.

Tutkimus vaatii myös kärsivällisyyttä ja varsinkin alkuun paljon opettelua. Se on myös jatkuvaa seurustelua historian ja erimuotoisten tietolähteiden parissa.

Arkistoissa majoilee runsaasti tutkimusta odottavaa Karjalan historiaan, karjalaisten vaiheisiin ja sukututkimukseen liittyvää aineistoa. Karjalan Sivistysseuran sukututkimustoimikunnan puheenjohtaja *Santeri Palviainen* sanoo, että saatavilla on enemmän lähteitä kuin koskaan ja monet lähteistä on digitoitu. Digitaalisia lähteitä tulee lisää ja tutkimustuloksia tulee saataville digitaalisesti.

Tilanteeseen liittyy myös tutkimusta sivuun vievä ilmiö. Keskustelu lähteistä ja niiden sisältämästä tiedosta, sisällöistä, veisi keskustelua eteenpäin ja edistäisi aktiivista tiedontuotantoa, mutta keskustelu jää usein teknisten ympäristöjen määrittämisen ja siihen liittyvän tekemisen kulttuurin jalkoihin.

– Karjalainen sukututkimus on ottanut myös epäsuotuisia sävyjä. Tutkimusaktiiviteetti on oikeastaan metatason aktiviteetteja, eikä suoranaista tutkimusaktiiviteettia. Metatasolla tarkoitan erilaisia teknis-

luonteisia keskusteluja yksittäisten sukututkimusympäristöjen tai -ohjelmien teknisistä ominaisuuksista, tutkija korostaa.

– Tutkimustoiminta eli asiakirjojen tulkinta jää keskusteluissa helposti lapsipuolen asemaan. Metatason keskustelu ei kuitenkaan lisää tietoa mistään suvusta tai kylästä tai muusta vastaavasta, kuvailee Santeri Palviainen. Hän toivookin tutkimusaktiiviteetteihin lisää aineistoihin pohjaavaa sisällöllistä keskustelua.

VANHAT digitoidut ja verkosta löytyvät tietokannat ovat saamassa täydennyksiä ja uusiakin reittejä avautuu tiedonlähteille.

Verkkoaineistojen ohella tutkijalle on tarjolla myös eri arkistojen aineistoja. Karjalaan liittyvissä aineistoissa tärkeä on ainakin Kansallisarkiston Mikkelin toimipiste. Ulkomaisissa arkistoissa karjalaisia sukututkimuslähteitä löytyy Leningradin oblastin arkistosta Viipurissa, Karjalan tasavallan kansallisesta arkistosta sekä Riksarkivetista.

– Monista ortodoksisista seurakunnista on olemassa etupäässä hyviä transkriptioita. Näiden ulkopuolelle jäävissä Taipaleen ja Ilomantsin ortodoksisissa seurakunnissa käsityötä on enemmän samoin kuin Aunuksen ja Vienan alueiden suvuissa, Santeri Palviainen toteaa.

Uusista lähteistä Palviainen paljastaa, että Aunuksen ja Vienan lähteet ovat auenneet Moskovan, Petroskoin ja Arkangelin arkistojen myötä 2010-luvulla. Myös Raja-Karjalan ortodoksiset materiaalit ovat käytettävissä Pietarissa ja niiden digitointi etenee.

Suvun tarina kiinnostaa entistä enemmän.

Kannakseen liittyviä uusia lähteitä ilmaantuu toisinaan. Lisäksi vanhoissa lähteissä olisi vielä runsaasti tutkittavaa.

ARKISTOLUETTELOITA on digitoitu hyvin, mutta eteen tulee myös luettelottomia ja muutoin yllättäviä kokonaisuuksia.

– Yksi kaveri tutkii Ignoilaa ja hän on esimerkiksi löytänyt täl-

laista luettelomatonta aineistoa, Palviainen kertoo.

Korpiselkä Seuran sihteeri *Jani Rönkkö* löysi järjestämättömän kokoelman Kansallisarkistosta siirtoväen huollon aineistoista.

– Arkistot ovat kuitenkin järjestelemättä ja koska mukana on arkaluontoista tietoa, maallikot eivät pääse selaamaan niitä. Viranomaiset taas eivät näitä selaa,

koska aineisto on sekaisin ja siihen menee aikaa.

– Hinta nousisi näin pilviin. Jos aineisto on ollut 70 vuotta järjestelemättä, en usko, että ne saadaan ihan heti kuntoon. Ongelma ei koske yksin meitä, kun evakuointiaineistoa on yleisesti järjestelemättä ja se ei ole helposti tutkijoiden käytössä, sanoo Jani Rönkkö.

Kansallisarkiston lisäksi Santeri Palviainen nostaa esiin isojen kaupunkien, kuten Helsingin arkistot. Hän löysi Helsingin arkistoista isänsä osoitteet Helsingin ajoilta.

– Esimerkiksi Oulussa on löydettävissä hyvin tietoa kauppiastyypisistä perheistä, mutta ei niinkään talonpoikain perheistä. Kunnallisarkistojen aineisto saattaa olla usein käyttöluvan piirissä.

Digitoidut lähteet lisääntyvät. Pitkään on odotettu tuomiokirjoja myös Karjalasta; perunkirjoja sekä lähialueiden materiaaleja, mahdollisesti myös venäläisiä lähteitä.

– Kärjäkirjat olisivat kiinnostavia. Niitä on käytetty aivan liian vähän. Niistä löytyy paljon uutta jännittävää tietoa.

– Kirjoja on ruotsiksi, mutta niistä löytyy molempia uskontokuntia koskevaa aineistoa. Niitä ei tosin ole oikein digitoitu, ilmoitusasioita on nyt digitoitavana ja avuksi tulee tekstihakumahdollisuus, mutta muutoin aineisto on fyysisinä kirjoina, selvittää Santeri Palviainen.

KARJALAISESSA sukututkimuksessa on ominaispiirteitä, joita tutkija joutuu huomioimaan. Näitä ovat historiaan ja ajanjaksoihin

”Keskustelu jää usein teknisten ympäristöjen määrittämisen jalkoihin.”

Raja kiinnostaa

LINGVISTINÄ asiakirjojen kieli avautuu ainakin nykyisin *Santeri Palviaisen* sujuvasti. Hän on viettänyt paljon aikaa myös fyysisissä arkistoissa, hakenut materiaaleja ja muokannut niitä mittavia määriä käyttökelpoiseen muotoon. Santeri on myös jakanut materiaalia jonkin verran kollegojen kanssa, kirjoittanut ja pitänyt aiheesta koulutuksia. Palviaisen käsittelemiä aineistoja löytyy muun muassa Karjalan Sivistysseuran Sampo-tietokannasta.

SANTERIN kiinnostus tutkimukseen lähti oman suvun vaiheiden tutkimisesta. Kiinnostus laajeni ortodoksisen Karjalaan ja myöhemmin läntisille alueille.

– Rajat ovat kiinnostaneet aina. Varsinkin rajojen heijastuminen dokumentteihin, myös konkreettinen väestökirjanpito, eli mihin valtakuntaan milloinkin on kuuluttu ja mihin lääniin. Raja-Karjalassa löytyy aineistojen suhteen eroja.

Hän haluaisi tutkia enemmän, miten Raja-Karjalassa on oltu vuorovaikutuksessa sekä kirkon että viranomaisten kanssa.

– Parhaillaan selvittelen Raja-Karjalan alueen vanhauskoisia kirkon ja viranomaisten lähteistä. Avioliittokenttiä haluaisin myös selvittää, siihen onkin jo suhteellisen hyvät valmiudet relevanttien kokoelmien karttuessa.

Joskus kiinnostuksen kohteena on olleet rajaseudun bieglot, joskus jonkin tietyn suvun vaiheet.

Santeri Palviainen selvittelee parhaillaan Raja-Karjalan vanhauskoisia.

Pohjois-Aunuksesta ja Vienasta

Materiaalien digitointi etene rivakasti.

”Tunnistamaton valokuva on aika hyödytön.”

liittyvät seikat, asiakirjojen kieli ja käsiala, ajanlasku sekä eri Karjaloiden lähteiden vaiheet ja tavoitettavuus.

Matka Karjalan menneisyyteen ja aineistojen maailmaan sekä tutkimuksellisen silmän kehittäminen voivat olla mukaansa tempaavia, mutta samalla tutkimus kysyy pitkäjänteisyyttä, malttia sietää hitaita prosesseja. Tiedon etsintään liittyy myös hakujärjestelmiin ja alustojen hahmottamisen oppimista.

Kiinnostusta aihealueiden syväisempään tutkimiseen on, mutta Santeri Palviainen mielestä se vaatii sinnikkyyttä kahlata läpi paljon erilaisia aineistoa, helppoja pikavoittoja ei tule.

– Sukututkijan tärkeimmät ominaisuudet ovat sinnikkyys, kärsivällisyys ja uteliaisuus – kaikki muu seuraa näistä. Asiakirjoja oppii lukemaan vain lukemalla tuhansia ja taas tuhansia sivuja. Sen joutuvat tekemään kaikki perehtyessään tutkimukseen.

–Siinä mielessä sukututkimus ei poikkea muista taitoa vaativista harrastuksista: ei voi kuvitella, että jonkun urheilulajin tai soittimen soittamisen oppisi vain seuraamalla, kun joku toinen tekee. Ei voi luovuttaa ensimmäisen vaikean asiakirjan kohdalla. Kollegoilta voi aina kysyä, mutta pitää myös oppia, miten vaikeaa asiakirjaa lähestyy omin päin.

Harrastuksessa pääsee auttavasti alkuun lukemalla sukututkimusoppaita ja käymällä lähistöllä järjestettäviä kursseja.

– Sukututkimuksen aineistoista löytyy koko inhimillisen elämän kirjo: syntymät, avioliitot, kuolemat, rikokset, riidat, sairaudet, sosiaalisen statuksen nousu ja lasku. Kaikkeen täytyy varautua. Samoin täytyy varautua siihen, että asiakirjoista ei löydykään juuri omasta suvusta meukkaita tarinoita. Synnyttiin ja kuoltiin, siinä se, korostaa Santeri.

ERITYISPIIRTEITÄ vanhoilta ajoilta heijastuu toisinaan tietoihin. Lapsia kastettiin useita kerralla, kun pappi oli saatavilla tai vainajia pantiin multiin, kun oli saatu kirkolla mullalle papin siunaus. Pappi myös siunasi vainajia joskus useampia kerralla, kun viimein pääsi johonkin kylään.

Ennen fyysiseen arkistoon menoa kannattaa tehdä huolellisesti ennakkotyöt ja miettiä omat tutkimuskohteet sekä kysymykset.

Saatavilla oleviin aineistoihin on hyvä tutustua aineistolueteloissa. Kannattaa selvittää onko arkistossa haluttuja materiaaleja ja tarvitaanko kenties käyttö lupa.

– Moni asia lähtee selviämään soittamalla arkistoon. Henkilökunta on auttavaista ja ottaa ystävällisesti vastaan. Aikaa on aukioloaikojen puitteissa, joten kannattaa tilailla etukäteen haluttuja dokumentteja. Jos esimerkiksi tarvitsee käräjäpöytäkirjoja, on hyvä tietää, mitkä sarjat, varsinaiset asiat vai ilmoitusasiat.

– Karjalan Sivistysseura toimii osaltaan karjalaisella sukututkimuskentällä rajakarjalaisten, aunukselaisten ja vienalaisten sukujen tutkimuksen apuna. Olemme saaneet paljon Pohjois-Aunusta ja Vienaa koskevaa varhaista materiaalia käännettyä tai transkriboiduttua.

– Nyt ne ovat kaikkien kiinnostuneiden käytettävänä KSS:n Sampo-tietokannassa. Sammossa on paljon erilaisia sukututkimuksellisesti relevantteja materiaaleja: valmiita sukututkimuksia, valokuvia, asiakirja-aineistoja ja niin edelleen, Santeri Palviainen kuvailee.

AMMATTIMAISIA sukututkijoita on luterilaisia sukuja tutkivien keskuudessa edelleen paljon. Ortodoksisukujen tutkijoita on suhteellisen vähän.

Suomen Sukututkimusseura ylläpitää luetteloa ammattimaisista tutkijoista. Tutkijoiden kesken toimii verkostoja ja kontakteja.

– On hyvä, jos tuntee samantyyppisiä juttuja tutkivia. Muihin tutkijoihin pääsee tutustumaan esimerkiksi tapahtumissa. Pitäjäsourat, Karjalan Sivistysseura ja Karjalan Liitto järjestävät sukutapahtumia.

– Myös keskusteluverkot yhdistävät. Suomen Sukututkimusseuran oma keskustelufoorumi verkossa on yksi itseäni kiinnostava, kertoo Palviainen.

Monikanavaisuus on eduksi. Sukututkija voi käyttää rinnakkain erilaisia arkistoaaineistoja, sivuja ja lähdepaikkoja sekä erilaisia keskustelufoorumeita.

Tiedoton valokuva hyödytön

NUOREMPIEN sukupolvien kosketus Karjalaan ja historiaan liittyvien merkitysten tunnistamiseen on kysymys, jota mietitään eri tahoilla. Santeri Palviainen laskee, että aineistot säilyvät varmasti hyvin arkistoissa ja niiden saatavuus sekä käytettävyys paranevat digitoitien ja paranevan automaattisen tekstintunnistuksen myötä.

Suurempi huoli on sukupolvien vaihtuessa yksityisten hallussa olevien vanhojen valokuvien sekä muiden vastaavien aineistojen säilyvyys ja metatiedot.

– Tunnistamattomat valokuvat henkilöineen ja tapahtumiineen ovat käytännössä aika hyödyttömiä, joten tätä työtä kannattaa tehdä nyt suvun vanhimpien jäsenten ja muiden asioista tietävien kanssa. Jos säilytys on ongelma, voi kuvat luovuttaa esimerkiksi maakuntamuseoiden tai vastaavien kulttuuriorganisaatioiden kokoelmiin, summaa tutkija.

MYÖS MUIDEN yksityisarkistojen luovuttamista kannattaa tiedustella arkistojen toimipisteistä. Arkistojen uumenista löytyy loputtomasti aarteita. Kansallisarkiston osalta aineistotyyppäjä voi etsiä ja tilata vaikkapa Astia-verkkopalvelun kautta.

Digitaalisia lähteitä löytyy esimerkiksi Kansallisarkiston, Kansalliskirjaston ja Suomen sukhistoriallisen yhdistyksen digitaalisista aineistoista, Hiski- ja Katiha -tietokannoista ja Family Searchin sekä Sampo-tietokannan aineistoista. Verkossa olevien tietokantojen yhteydestä löytyvät yleensä verkkosivujen ja hakuohjelmien käyttöohjeet. Tutkimusosaamistaan voi täydentää sukututkimuskursseilla ja perehtymällä rohkeasti kokeillen tietokantoihin ja asiakirjoihin.